

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab ändras. Enligt propositionen ska bolaget till skillnad från nuläget också kunna göra enskilda kapitalplaceringar som inbegriper statligt stöd. Placeringsbesluten behöver godkännande av EU-kommissionen om EU-lagstiftningen förutsätter detta. Tyngdpunkten i bolagets verksamhet ska även efter lagändringen ligga på främjande av riskfinansieringen i en tidig fas, men genom lagändringen blir det undantagsvis möjligt för bolaget att också göra närings- eller industripolitiska placeringar.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 15 december 2022.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	3
2.1 Business Finland Venture Capital Ab.....	3
2.2 Finnvera Abp.....	4
2.3 Finlands Industriinvestering Ab.....	4
2.4 Klimatfonden Ab.....	5
3 Målsättning	5
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	6
4.1 De viktigaste förslagen.....	6
4.2 Utgångspunkter för beredningen av stödet.....	6
4.3 Konsekvenser för företagen och sysselsättningen.....	6
4.4 Konsekvenser för statsfinanserna.....	7
5 Remissvar	7
6 Specialmotivering	7
7 Ikraftträdande.....	10
8 Förhållande till budgetpropositionen.....	10
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	10
9.1 Anförtroende av en uppgift till ett aktiebolag	10
9.2 Ändamålsenlighet när det gäller överföringen av uppgifter.....	12
LAGFÖRSLAG	13
Lag om ändring av lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab	13
BILAGA	16
PARALLELLTEXT	16
Lag om ändring av lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab	16

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

I statsminister Marins regeringsprogram som en del av helheten Ett livskraftigt Finland har satts som mål att förnya näringsstrukturen, påskynda företagens internationalisering och tillväxt och skapandet av nya arbetsplatser. Detta kan enligt regeringsprogrammet ske bl.a. genom att stärka företagens finansiella ställning och eget kapital, vilket också är syftet med denna lagändring.

Business Finland Venture Capital Ab är ett bolag med specialuppgifter som ägs helt av finska staten. Bolaget hör till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde och för ägarstyrningen svarar Innovationsfinansieringsverket Business Finland. Bolaget grundades 2014. Bolaget har till uppgift att främja företagets affärsverksamhet i tidig fas genom att inrätta nya fonder, göra placeringar i fonder i form av eget och främmande kapital och bevilja borgen för privata placerare i kapitalfonder (L 967/2013, 2 §).

På grund av de förändringar som skett i omvärlden under de senaste åren har det konstaterats att det finns behov av att skapa ett instrument för statens kapitalplaceringar som inbegriper statligt stöd, när det i bakgrunden finns något vägande enskilt närings- eller industripolitiskt behov. Genom lagändringen blir det möjligt att göra enskilda närings- eller industripolitiska kapitalplaceringar som inbegriper statligt stöd, om statsrådets finanspolitiska ministerutskott ställer sig bakom en sådan placering.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts vid arbets- och näringsministeriet i samarbete med Business Finland Venture Capital Ab. På grund av propositionens brådskande natur är det nödvändigt att avvika från anvisningarna om hörande i samband med lagberedning. Det har dock ordnats en offentlig remissbehandling av propositionen på webbplatsen utlåtande.fi mellan den 18 och den 28 oktober 2022. Det kom in sammanlagt 7 utlåtanden. Beredningsunderlaget till propositionen finns i den offentliga webbtjänsten under adressen <https://tem.fi/sv/projektsokning> med identifieringskoden TEM068:00/2022.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Business Finland Venture Capital Ab

Business Finland Venture Capital Ab:s syfte är att utveckla kapitalplaceringsmarknaden i Finland genom att avhjälpa brister som förekommer i utbudet av finansiering för företagens tidiga fas. Bolaget fullgör sitt uppdrag genom att placera i kapitalfonder, som i sin tur placerar i nystartade företag. För att de fonder som placerar i företag i tidig fas ska vara mer attraktiva som placeringsobjekt för privata placerare, kan bolaget i enlighet med sin ordning för statligt stöd avstå från en del av sin avkastning till förmån för privata placerare.

Business Finland Venture Capital Ab har för närvarande fondandelar i 14 olika fonder. Av fondplaceringarna har sju med stöd av bolagets ordning för statligt stöd tecknats i kapitalfonder som placerar i företag i tidig fas. Business Finland Venture Capital Ab och Europeiska investeringsfonden förvaltar en gemensam s.k. ängelfond, EAF Finland, som tillsammans med utvalda finländska affärsänglar gör saminvesteringar i företag i tidig fas. Bolaget har också sex fondandelar i Vigo-acceleratorfonderna.

Business Finland Venture Capital Ab:s placeringsförbindelser uppgår till sammanlagt ca 81 miljoner euro och dess mottagarfonder till sammanlagt ca 217 miljoner euro. De kapitalplaceringsfonder som utgör bolagets placeringsobjekt har placerat i cirka 330 företag.

Business Finland Venture Capital Ab:s fondplaceringar som innehåller statligt stöd baserar sig på bolagets ordning för statligt stöd, dvs. riskfinansieringsordningen för Business Finland Venture Capital Ab. Den nuvarande statliga stödordningen trädde i kraft i december 2020 och gäller till utgången av 2025. Business Finland Venture Capital Ab:s föregående statliga stödordning, riskfinansieringsordningen för Tekes Venture Capital Ab, gällde från augusti 2014 och uppdaterades i juni 2018 och januari 2019. De statliga stödordningarna har grundat sig på den allmänna gruppundantagsförordningen. Den statliga stödordningen har anmälts till Europeiska kommissionen i enlighet med den allmänna gruppundantagsförordningen.

I den statliga stödordningen fastställs det hur bestämmelserna i den allmänna gruppundantagsförordningen ska tillämpas på Business Finland Venture Capital Ab:s placeringsverksamhet med beaktande av den nationella lagstiftning som gäller verksamheten. Business Finland Venture Capital Ab placerar i bolag i tidig fas genom finansiella intermediärer som är privat förvaldade kapitalplaceringsfonder. Det statliga stöd som eventuellt hänför sig till Business Finland Venture Capital Ab:s fondplaceringar vid asymmetrisk vinstdelning gynnar mottagarfondernas privata placerare. Trots detta anses det statliga stödet rikta sig till de företag som är föremål för fondernas placeringar. Det företag som är föremål för placeringen, eller den placering som gjorts i företaget, ska uppfylla såväl kraven i bolagets statliga stödordning som kraven i den allmänna gruppundantagsförordningen.

2.2 Finnvera Abp

Enligt lagen om statens specialfinansieringsbolag (443/1998) är Finnvera ett statligt specialfinansieringsbolag som har formen av ett aktiebolag, och syftet med bolaget är att genom att bjuda ut finansiella tjänster främja och utveckla särskilt små och medelstora företags verksamhet samt företags internationalisering och exportverksamhet. Bolaget har till uppgift att korrigera brister i utbudet av finansiella tjänster, och därför är huvudregeln att risken delas med andra finansiärer. Det förutsätts att bolagets verksamhet är företagsekonomiskt lönsam. Bolaget bedriver finansieringsverksamhet genom att ge och administrera krediter, garantier, borgen och andra ansvarsförbindelser samt genom att skaffa medel för exportfinansiering. Finnvera har också möjlighet att teckna företags obligationslån. Bolaget utför också undersökningar och utredningar som anknyter till finansieringen av företag samt bedriver verksamhet för utveckling av företag samt tillhandahåller tjänster och rådgivning. Bolaget har avstått från sin tidigare kapitalplaceringsverksamhet.

Finnvera har för närvarande något över 25 000 kunder. Bolagets ansvarsstock inom den inhemska finansieringen var 2,7 miljarder euro i fråga om lån och borgen (läget 30.6.2022). Ansvarsstocken i fråga om exportgarantier och specialborgen, inbegripet SMF- och midcap-exportgarantier, uppgick till 22,4 miljarder euro och stocken av lyfta exportkrediter till 7,6 miljarder euro (läget 30.6.2022).

2.3 Finlands Industriinvestering Ab

Finlands Industriinvestering Ab är enligt lagen om bolaget (1352/1999) ett bolag som bedriver kapitalinvesteringsverksamhet och svarar för statens industripolitiska ägande och vars ändamål är att främja särskilt finska små och medelstora företags verksamhet samt på särskilda grunder den finska industrins strukturella förnyelse. För att fylla sitt ändamål gör bolaget investeringar i kapitalfonder samt gör direkta kapitalinvesteringar och förvärvar aktier i målföretag. Bolaget

kan direkt göra kapitalinvesteringar eller förvärva aktier i målföretag i synnerhet i fråga om sådana företagsprojekt som kräver risktagning på lång sikt eller på industripolitiska grunder. Bolagets kapitalinvesteringsverksamhet ska inriktas på att korrigera brister som förekommer i utbudet av finansiering inom kapitalinvesteringsbranschen. Enligt lagen ska Finlands Industriinvestering Ab bedriva sin verksamhet på marknadsvillkor och investeringarna inbegriper inte statligt stöd i den bemärkelse som avses i artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

År 2021 gjorde Finlands Industriinvestering Ab investeringar för totalt 207 miljoner euro. Här ingick även den kapitalinvesteringsverksamhet som överförts från Finnvera. Vid utgången av året förvaltade bolaget kapitalinvesteringar till ett värde av 2 352 miljoner euro. Investeringsobjekten var 109 fonder och 119 direkta målföretag. Dessutom hade Kasvurahastojen rahastot (KRR I-IV), som inrättats tillsammans med finska pensionsbolag och som investerar i finska fonder i start- och tillväxtfasen, i slutet av 2021 investerat i 40 fonder (med över 300 finska företag i sin portfölj).

2.4 Klimatfonden Ab

Klimatfonden Ab grundades den 21 december 2020 för att fortsätta Valtion kehitysyhtiö Vake Oy:s verksamhet med en ny strategi. Arbets- och näringsministeriet utfärdade den 21 december 2020 ett av finanspolitiska ministerutskottet förordat handlingsdirektiv, som Klimatfonden Ab ska följa. I handlingsdirektivet beskrivs i detalj Klimatfondens mål och verksamhet samt tillgängliga finansiella instrument. Enligt handlingsdirektivet kan Klimatfonden använda statligt stöd i sina finansieringsinstrument. Bolaget kan ta en större risk, helt eller delvis avstå från vinster eller på annat sätt genom sina finansieringsinstrument stödja privat finansiering och/eller EU-finansiering.

Klimatfonden avviker från andra aktörer inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde och generellt från andra statliga aktörer i och med att bolagets verksamhet fokuserar uteslutande på att bekämpa klimatförändringen, påskynda koldioxidsnålhet inom industrin och främja digitaliseringen. Bolagets finansiering riktas i synnerhet till kommersiell uppskalning av klimatlösningar samt till digitala och fysiska plattformar som möjliggör utsläppsminskningar. När det gäller t.ex. den gröna omställningen stöder Klimatfondens finansiering omställningen som helhet eftersom utsläppsminskningspotentialen är ett viktigt bedömningskriterium vid valet av finansieringsobjekt. I fyra av de beslut som offentliggjorts fram till ingången av juni 2022 låg tonvikten på finansiering av klimatrelaterade anläggningsinvesteringar, i fyra på kommersiell uppskalning av en befintlig fysisk klimatlösning och i två på kommersialisering av en digital klimatlösning. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om statens helägda aktiebolag Klimatfonden Ab (RP 116/2022 rd) behandlas för närvarande i riksdagen.

3 Målsättning

Syftet med regeringens proposition är att i enlighet med regeringsprogrammet stärka företagens finansiella ställning och eget kapital. Detta ska ske genom att det föreskrivs om möjligheten till vissa placeringar i form av eget kapital på basis av arbets- och näringsministeriets industri- eller näringspolitiska uppdrag, efter att statsrådets finanspolitiska ministerutskott har förordat saken.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Syftet med lagändringen är att till bolagets uppgifter foga en möjlighet att i enskilda fall göra vissa placeringar som inte ingår i bolagets nuvarande uppgifter, om arbets- och näringsministeriet ger ett sådant uppdrag efter att statsrådets finanspolitiska ministerutskott har förordat en sådan placering. Den föreslagna lagändringen utvidgar Business Finland Venture Capital Ab:s lagstadgade uppgift till denna del också till andra kapitalplaceringar än sådana som riktar sig till företag i en tidig fas. En enskild stödordning eller ett enskilt stödbeslut kan på basis av EU-lagstiftningen förutsätta ett godkännande av EU-kommissionen. I en sådan situation kan Business Finland Venture Capital Ab göra nämnda placeringar först efter att EU-kommissionen har godkänt stödordningen eller stödbeslutet.

Det föreslås att 1 § om bolagets syfte ändras så att det till bestämmelsen i fråga om det nuvarande syftet fogas en precisering ”i första hand”, med vilken hänvisas till den uppgift som föreslås i det nya 2 § 2 mom., samtidigt som bolagets nuvarande syfte kvarstår oförändrad.

Enligt ändringen av 1 § ska bolagets verksamhet även i fortsättningen huvudsakligen inriktas på finansiering för företagens tidiga fas, men genom lagändringen blir det möjligt att göra enskilda närings- eller industripolitiska direkta placeringar med stöd av det nya 2 § 2 mom. Till 2 § föreslås bli fogat ett nytt 2 mom. i anslutning till den nya uppgift som föreskrivs för bolaget. Lagen föreslås bli ändrad så att bolagets nya uppgift ska vara att i undantagsfall på närings- eller industripolitiska grunder göra direkta kapitalplaceringar som inbegriper statligt stöd.

Enligt den nya uppgiften kan bolaget efter ett uppdrag som arbets- och näringsministeriet gett och som förordats av statsrådets finanspolitiska ministerutskott göra direkta kapitalplaceringar i företag i närings- eller industripolitiskt betydande situationer där det är fråga om livskraften hos en företagsgrupp eller sektor som är större än ett enskilt företag. I det nya 2 § 3 mom. preciseras att om EU:s lagstiftning om statligt stöd kräver det ska stödbeslutet godkännas av EU-kommissionen. Enligt det nya 3 § 3 mom. som föreslås bli fogat till lagen ankommer ägarstyrningen av bolaget på arbets- och näringsministeriet i fråga om den nya uppgiften. Dessutom görs i 4, 4 a, 4 b, 4 c och 6 § vissa preciseringar.

4.2 Utgångspunkter för beredningen av stödet

I statsminister Marins regeringsprogram som en del av helheten Ett livskraftigt Finland har satts som mål att förnya näringsstrukturen, påskynda företagens internationalisering och tillväxt och skapandet av nya arbetsplatser. Detta kan enligt regeringsprogrammet ske bl.a. genom att stärka företagens finansiella ställning och eget kapital, vilket också är syftet med denna lagändring.

4.3 Konsekvenser för företagen och sysselsättningen

På grund av flera faktorer är det inte möjligt att på förhand på ett tillförlitligt sätt bedöma de ekonomiska konsekvenserna av lagändringen. För det första vet man inte hur många placeringsprojekt i form av eget kapital som inbegriper stöd och som uppfyller lagens kriterier som kommer för utvärdering och genomförande under de kommande åren. Det kan bedömas att det är fråga om enskilda fall också om man granskar en period på flera år. Alla projekt som genomförs förutsätter omfattande genomslag och ett förordande av finanspolitiska ministerutskottet. Stora placeringar som görs med stöd av det nya 2 § 2 mom. förutsätter en ökning av bolagets anslag i samband med statens budgetförfarande.

För det andra är det omöjligt att på förhand bedöma eller fastställa eventuella stödelement i finansiella instrument i form av eget kapital. Stödelementet kan till sin karaktär vara t.ex. sådant att staten avstår från en del av de eventuella ränteintäkterna vid arrangemang med konvertibla skuldebrev. I arrangemanget skulle man t.ex. kunna avtala att räntan på lånet är lägre än den marknadsbaserade räntan. Då blir stödbeloppet skillnaden mellan den faktiska räntan och den kalkylerade marknadsbaserade räntan. I vissa situationer kan också den ursprungliga placeringen i form av eget kapital delvis gå förlorad. I extrema fall kan risken vara att placeringen går förlorad, om målbolagets verksamhet till skillnad från de ursprungliga bedömningarna inte fortsätter t.ex. på grund av en ogynnsam utveckling av bolagets verksamhet.

Med hjälp av åtgärderna kan man stärka livskraften hos ett visst strategiskt viktigt bolag och i ett vidare perspektiv livskraften hos en viss närings- eller industripolitiskt viktig sektor eller ett visst kluster. Åtgärden kan också användas för att bemöta exceptionella förhållanden, såsom för att lindra ekonomiska utmaningar till följd av oväntade händelser såsom covid-19-pandemin eller Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Genom åtgärderna kan man också svara på olika åtgärder och arrangemang som genomförs i konkurrentländer till följd av dessa undantagsförhållanden.

Exceptionella arrangemang som inbegriper stöd är i sista hand alltid förenade med en möjlighet att det statsägda företaget får en ägarandel som motsvarar den ursprungliga placeringen i det företag som får en placering som inbegriper stöd.

4.4 Konsekvenser för statsfinanserna

I den kompletterande budgetpropositionen för 2023 ingår för detta ändamål ett förslag till anslag på 90 miljoner euro under moment 32.40.89 (Kapitalinvestering i Business Finland Venture Capital Ab).

5 Remissvar

Remissbehandlingen genomfördes i webbtjänsten utlåtande.fi mellan den 18 och den 28 oktober 2022. Inom utsatt tid kom det in 7 utlåtanden (Finlands näringsliv, Pääomasijoittajat ry, finansministeriet, justitieministeriet, Företagarna i Finland rf, Statens revisionsverk och Finanssiala ry). I största delen av utlåtandena understöddes lagförslaget. Pääomasijoittajat ry betonade i sitt utlåtande vikten av att se till att villkoren för placeringar i form av eget kapital i enlighet med den nya uppgiften är marknadsmässiga, bevarar en balanserad konkurrenssituation, inte förändrar Business Finland Venture Capitals nuvarande uppgifter samt att verksamheten enligt den nya uppgiften dessutom är klart definierad och noggrant övervakad. Statens revisionsverk förutsatte närmare motiveringar till lagberedningens brådskande natur. I justitieministeriets yttrande förutsattes mer omfattande motiveringar för att överföringen av uppgiften till bolaget är förenlig med grundlagen, i synnerhet med tanke på 124 § i grundlagen. I justitieministeriets yttrande fästes dessutom uppmärksamhet vid vissa preciseringsbehov i fråga om återkrav och ansvarsfrågor. Remissvaren har beaktats vid den fortsatta beredningen.

6 Specialmotivering

1 §. Bolagets syfte. Det föreslås att paragrafen ändras så att bolagets syfte är att utveckla kapitalplaceringsmarknaden genom att i första hand avhjälpa brister som förekommer i utbudet av finansiering för företagens tidiga fas. Av bestämmelsen framgår då att bolaget också kan ha en närings- och industripolitisk uppgift om vilken det föreskrivs nedan.

2 §. Uppgifter. Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. enligt vilket arbets- och näringsministeriet efter förordande av statsrådets finanspolitiska ministerutskott kan besluta att ge bolaget också enskilda industri- eller näringspolitiska uppdrag som gäller sådana placeringar i form av eget kapital som inbegriper statligt stöd i syfte att trygga verksamhetsförutsättningarna för finländska företag. Bolagets uppgift i fråga om denna verksamhet anges i denna lag.

Enligt den nya uppgiften ska bolaget under ovannämnda förutsättningar, om de övriga villkoren i lagen uppfylls, kunna göra direkta kapitalplaceringar i närings- eller industripolitiskt betydelsefulla situationer, där det är fråga om livskraften hos en företagsgrupp eller sektor som är större än ett enskilt företag.

Åtgärderna kan hänföra sig till utveckling eller bevarande i Finland av sådan kompetens eller teknik som är strategiskt viktig för en viss sektor eller till utveckling eller bevarande av affärsverksamhet som baserar sig på sådan kompetens eller teknik, tryggande av ett klusters eller en sektors livskraft, teknikprojekt med särskilt betydande genomslag, genomförande i Finland av utländska placeringar med särskilt betydande effekter eller andra motsvarande projekt. Dessutom kan sådana projekt och bedömningar vara förenade med försvarspolitiska aspekter eller aspekter som hänför sig till försörjningsberedskapen. Ovan finns en exempelförteckning över närings- och industripolitiska intressen, men i sista hand ska det bedömas från fall till fall om ett sådant intresse föreligger.

Projekten är i regel mycket exceptionella. Således är det inte fråga om något nytt standardfinansieringsinstrument, och det kommer inte nödvändigtvis att förekomma fall ens varje år. Placeringar som görs på särskilda närings- eller industripolitiska grunder riktar huvudsakligen till sektorer som genomgår eller förutses genomgå en betydande strukturomvandling, men som tillfälligt har drabbats av betydande utomstående faktorer. Avsikten med sådana placeringar är uttryckligen att främja den finländska industrins livskraft och förnyelse. Det är således uppenbart att det inte på förhand är möjligt att på ett heltäckande sätt identifiera sådana sällsynta situationer där starka industripolitiska samt eventuella försörjningsberedskaps- eller försvarspolitiska aspekter talar för en placering eller ett aktieförvärv. I sista hand görs bedömningen på framställning av arbets- och näringsministeriet i statsrådets finanspolitiska ministerutskott.

Direkta placeringar som görs på närings- och industripolitiska grunder är ett nytt affärsområde för Business Finland Venture Capital Ab, eftersom bolaget enligt den gällande lagen endast gör fondplaceringar. Bolaget kan i dessa situationer genom ett förvaltningsavtal låta (exempelvis) Finlands Industriinvestering förvalta en placering som inbegriper statligt stöd, eftersom Finlands Industriinvestering redan under en lång tid har samlat på sig omfattande sakkunskap om direkta placeringar. På motsvarande sätt kan Finlands Industriinvestering i sådana exceptionella projekt också delta i bedömningen av finansieringsbeslutet (s.k. due diligence) samt i finansieringsprocessen i dess olika skeden. Av ekonomiska skäl är det inte motiverat att på förhand utöka Business Finland Venture Capital Ab:s personal med flera experter på direktplaceringsverksamhet och inte heller med tanke på av att det branschskunnande som en direkt placering kräver inte kan profileras på förhand. Denna verksamhetsmodell är motiverad för att de statliga kapitalplaceringsbolagens resurser och sakkunskap i dessa exceptionella fall ska kunna utnyttjas effektivt och flexibelt.

Business Finland Venture Capital Ab:s verksamhet som fondplacerare kan redan inom ramen för gällande lagstiftning vara förenad med ett element av statligt stöd. I Finland har i metodarsenalen tills vidare inte ingått finansiering i form av eget kapital som direkt skulle rikta sig till målföretaget och inbegripa statligt stöd (direkt placering), eftersom Finlands Industriinvestering verkar på marknadsvillkor och gör sina placeringar på samma villkor som privata placerare. Arbets- och näringsministeriet utredde och bedömde i likhet med vissa andra länder inrättandet

av en eventuell stödordning i form av eget kapital under covid-19-pandemin. Eftersom behovet inte bedömdes vara omfattande och processen skulle ha varit mycket komplicerad och tidskrävande, kom man i bedömningen fram till att någon sådan stödordning inte inrättas utan att Europeiska kommissionen underrättas separat om eventuella fall.

Det föreslås inte att Finlands industriinvesterings verksamhet ska ändras till verksamhet som inbegriper statligt stöd, för att bolagets ställning ska förbli oförändrad med tanke på marknadens förtroende och funktion. När det gäller direkta placeringar i form av eget kapital som inbegriper statligt stöd är Business Finland Venture Capital Ab således en naturlig aktör, eftersom bolagets finansiering redan nu kan vara förenad med ett element av statligt stöd vid fondplaceringar.

I detta fall ska ett finansiellt arrangemang i form av eget kapital som inbegriper statligt stöd anmälas till EU-kommissionen innan det genomförs. Den rättsliga grunden för åtgärden kan t.ex. vara artikel 173 b eller någon annan rättslig grund som har samband med EU:s regler om statligt stöd och som är tillämplig på fallet i fråga. Motsvarande rättsliga grund användes under covid-19-pandemin vid arrangemang för kapitalisering av Finnair.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. enligt vilket en i 2 mom. avsedd placering som bolaget genomför kan genomföras först efter att Europeiska kommissionen har godkänt beslutet. Business Finland Venture Capitals uppgift i anslutning till dessa arrangemang definieras dock i denna lag.

3 §. Organisering. Till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. enligt vilket arbets- och näringsministeriet ska svara för ägarstyrningen av bolaget i fråga om den nya uppgift som avses i 2 § 2 mom. Den övriga ägarstyrningen av bolaget ska fortfarande skötas av Innovationsfinansieringsverket Business Finland i enlighet med gällande 3 § 2 mom.

4 §. Ekonomiska verksamhetsprinciper. I paragrafens 2 mom. stryks hänvisningen till fondplaceringar och föreskrivs om den risktagning som ska iakttas i fråga om bolagets placeringar. Detta motsvarar bolagets nya uppgift. Bolaget ska inom ramen för bestämmelserna och föreskrifterna om statligt stöd i sina placeringar kunna ta en större risk eller nöja sig med en mindre avkastning än privata placerare.

Ordalydelsen i den gällande lagen motsvarar en situation där bolaget endast kan göra placeringar i fonder, inte direkt i målföretagen. Det föreslås att paragrafens 2 mom. ändras så att bolaget kan ta en större risk eller nöja sig med en mindre avkastning än privata placerare. Ändringen avser sådana i nya 2 § 2 mom. avsedda direkta placeringar i målbolag som görs på särskilda närings- eller industripolitiska grunder och som finanspolitiska ministerutskottet förordat.

4 a §. Beslut om återkrav. I 4 mom. stryks termen mottagarfond. Om det statliga stöd som hänförs sig till en investering som Business Finland Venture Capital Ab har gjort har någon annan grund än den allmänna gruppundantagsförordningen eller ett enskilt stöd som EU-kommissionen godkänt, ska ett beslut om avbrytande eller om återkrav fattas, om mottagaren av det statliga stödet har förfarit på det sätt som beskrivs i 21 eller 22 § i statsunderstödslagen (688/2001). Återkravet ska dock inte vara beroende av prövning.

I paragrafen föreslås ett nytt 5 mom. Enligt momentet ska arbets- och näringsministeriet besluta om avbrytande och återkrav av stöd för placeringar som inbegriper stöd och som avses i 2 § 2 mom. Det är ändamålsenligt att uppgiften anförtros ministeriet på grund av dess exceptionella karaktär och även på grund av ministeriets ägarstyrningsuppgift. Det föreslås att Business Finland Venture Capital Ab ska göra en anmälan hos arbets- och näringsministeriet för avbrytande och återkrav av ett stöd, om bolaget får kännedom om en grund för avbrytande eller återkrav.

Det föreslås att Business Finland Venture Capital Ab genom sin verksamhet ska främja verkställigheten av beslutet om avbrytande av stöd och beslutet om återkrav av stöd. Bestämmelsen motsvarar vad som i 4 a § 2 mom. föreskrivs om bolagets motsvarande skyldigheter gentemot Innovationsfinansieringsverket Business Finland.

4 b §. Sökande av ändring. Förutom i fråga om beslut om återkrav som Innovationsfinansieringsverket Business Finland fattat med stöd av 4 a § får omprövning begäras också i fråga om beslut om återkrav som arbets- och näringsministeriet fattat med stöd av 4 a §. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003). Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

4 c §. Ränta på återkrav samt dröjsmålsränta. Det föreslås att arbets- och näringsministeriet fogas till 3 mom. Om det belopp som återkrävs inte betalas senast på den förfallodag som bestämts av Innovationsfinansieringsverket Business Finland eller på den förfallodag som bestämts av arbets- och näringsministeriet i fråga om ett beslut som ministeriet har fattat, ska det på beloppet betalas en årlig dröjsmålsränta enligt den räntesats som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982).

6 §. Ansvarsfrågor. Paragrafens ordalydelse preciseras för tydlighetens skull. Det föreslås att på bolagets verkställande direktör, styrelsemedlemmar och personal tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de handlägger ärenden enligt denna lag. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

7 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen ska träda i kraft den 15 december 2022.

8 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den.

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

9.1 Anförtroende av en uppgift till ett aktiebolag

I lagförslaget föreslås en ny uppgift för en aktör i aktiebolagsform (Business Finland Venture Capital). I lagförslaget om bolaget (RP 125/2013 rd) behandlades den grundlagsenliga betydelsen av anförtroendet av uppgifter. Enligt 80 § i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. Med individ avses också privaträttsliga sammanslutningar. Enligt 119 § 2 mom. i grundlagen ska också de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning.

Bland uppgifterna för Business Finland Venture Capital Ab, som då bildades, skulle kapitalplaceringar av statens medel, beviljande av borgen samt beslutsfattande och förberedelser i samband med det betraktas som offentliga förvaltningsuppgifter. Grundlagsutskottet har behandlat frågan om anförtroende av uppgifter i anslutning till finansieringsverksamhet till aktiebolag i

bl.a. sina utlåtanden GrUU 2/2001 rd (RP 215/2000 rd) och GrUU 50/2017 rd (RP 158/2017 rd).

Enligt utlåtandet GrUU 2/2001 rd föreskrivs i 124 § grundlagen att offentliga förvaltningsuppgifter kan anförtros andra än myndigheter. Enligt 11 § i det aktuella lagförslaget beviljas och administreras exportgarantierna av statens specialfinansieringsbolag Finnvera Abp. Exportgarantierna är förmåner med förmögenhetsvärde. I och med att Finnvera eller i sista hand Statsgaranticentralen, som står utanför statsbudgeten men som finansieras genom den (GrUU 11/1998 rd) beviljar garantierna, åtar de sig att ersätta de förluster som uppstår vid en viss verksamhet.

Trots att hela verksamheten med statliga exportgarantier har starka privaträttsliga drag var det enligt utskottets mening fråga om en sådan offentlig förvaltningsuppgift som avses i 124 § grundlagen. Däremot var det inte här fråga om sådan betydande utövning av offentlig makt som avses i detta lagrum, eftersom besluten är förknippade med en rätt omfattande prövning och exportgarantierna är privaträttsliga avtal.

I grundlagen sägs att offentliga förvaltningsuppgifter kan anförtros andra än myndigheter "genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning". Utskottet såg det som mycket lämpligt att ett bolag har hand om exportgarantierna, inte minst på grund av verksamhetens speciella karaktär. Vad gäller villkoren i övrigt underströk grundlagsutskottet i samband med stiftandet av grundlagen att om förvaltningsuppgifter förs över på andra än myndigheter direkt genom lag eller med stöd av lag, är det viktigt att rättssäkerheten och god förvaltningssed säkerställs genom bestämmelser (GrUB 10/1998 rd, s. 33/II). Det ansågs centralt att bestämmelserna om förvaltningsförfarande, offentlighet i myndigheternas verksamhet och språket vid myndigheter ska tillämpas (GrUU 23/2000 rd). Ett villkor för vanlig lagstiftningsordning var således att lagförslaget kompletteras med behövliga bestämmelser om att dessa allmänna bestämmelser ska tillämpas på statens exportgarantiverksamhet.

Det var enligt den aktuella regeringspropositionen ändamålsenligare att sköta sådan riskfinansiering som staten beviljar, inklusive den riskfinansiering som hänför sig till företagens tidiga fas och som ingick i propositionen, i bolagsform än vid ett ämbetsverk.

Dessa villkor uppfylls i fråga om lagstiftningen om Business Finland Venture Capital, och inga ändringar föreslås i dessa bestämmelser. När det gäller den nya uppgiften är grunden det behov av att utvidga statens tillgängliga finansieringskanaler för kapitalplaceringar av industri- och näringspolitiska skäl som upptäckts vid praktiska situationer. Uppdraget motsvarar grundlagsutskottets tidigare utlåtandepaxis när det gäller ordnandet av företagsfinansiering i bolagsform i ett helt statsägt bolag med specialuppgifter. Ett enskilt uppdrag förutsätter beslut av arbets- och näringsministeriet, förordande av statsrådet och godkännande av EU.

Grundlagsutskottet yttrade sig angående förutsättningarna för överföring av offentliga förvaltningsuppgifter enligt 124 § i grundlagen till aktörer i aktiebolagsform i sitt utlåtande GrUU 50/2017 (RP 158/2017). Det var fråga om att definiera uppgifterna för ett helt statsägt bolag med specialuppgifter. I 14 § 2 mom. i det aktuella lagförslaget föreslogs bestämmelser om bolagets befogenhet att fatta beslut om att bevilja, ändra och betala ut statsunderstöd. Bestämmelsen var relevant med avseende på 124 § i grundlagen. I utlåtandet sägs att enligt förarbetena till 124 § i grundlagen är utgångspunkten att offentliga förvaltningsuppgifter endast genom lag kan anförtros andra än myndigheter. Eftersom framför allt skötseln av offentliga tjänster bör kunna ordnas smidigt och det inte i fråga om sådana uppgifter med hänsyn till syftena med regleringen

finns behov av detaljreglering i lag, ska det också vara möjligt att med stöd av lag genom föreskrifter eller beslut bestämma om överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter. Också befogenheten att överföra uppgiften ska härvid grunda sig på lag (RP 1/1998 rd, s. 179/II). Grundlagsutskottet har konstaterat att offentliga förvaltningsuppgifter enligt grundlagen får anförtros andra än myndigheter också genom ett avtal som ingås med stöd av lag (GrUU 26/2017 rd, s. 49, GrUU 11/2004 rd, s. 2/II, GrUU 11/2002 rd, s. 5/I). Finansieringsverket fattar enligt 14 § 1 mom. i lagförslaget beslut bl.a. om att bevilja, ändra eller betala ut statsunderstöd samt lånebeslut enligt lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti.

9.2 Ändamålsenlighet när det gäller överföringen av uppgifter

Förutsättningen för att offentliga förvaltningsuppgifter ska kunna överföras på andra än myndigheter är att detta är ändamålsenligt. Vid bedömningen av ändamålsenligheten ska särskilt uppmärksammas dels förvaltningens effektivitet och övriga interna behov, dels enskilda personers och sammanslutningars behov (RP 1/1998 rd, s. 179/II, GrUU 8/2014 rd, s. 3/II, GrUU 16/2016 rd, s. 3). Också förvaltningsuppgifternas art ska beaktas (RP 1/1998 rd, s. 179/II, se t.ex. GrUU 6/2013 rd, s. 2/II, GrUU 65/2010 rd, s. 2/II, GrUU 57/2010 rd, s. 5/I). Kravet på ändamålsenlighet kan således när det är fråga om uppgifter i samband med serviceproduktion uppfyllas lättare än t.ex. i fråga om beslutsfattande som gäller en enskild persons eller sammanslutnings centrala rättigheter (RP 1/1998 rd, s. 179/II, se också GrUU 8/2014 rd, s. 4/I). I sina bedömningar av om kravet på ändamålsenlighet uppfylls har grundlagsutskottet vägt in bl.a. den specialkompetens eller de resurser som behövs för uppgifterna (GrUU 29/2013 rd, GrUU 37/2010 rd), servicens flexibilitet (GrUU 6/2013 rd, s. 2/II) och effektiviteten i verksamheten (GrUU 3/2009 rd, s. 4/II). Också det huruvida myndighetens personella resurser räcker till har haft betydelse (GrUU 23/2013 rd, s. 3, GrUU 6/2013 rd, s. 2/II). Grundlagsutskottet har i sin etablerade utlåtandep Praxis betonat att kravet på ändamålsenlighet när det gäller överföringen av en offentlig förvaltningsuppgift är ett juridiskt villkor och att det måste bedömas från fall till fall om kravet uppfylls (GrUU 44/2016 rd, GrUU 16/2016 rd, GrUU 12/2014 rd). Huruvida kravet på ändamålsenlighet uppfylls måste bedömas från fall till fall varje gång en offentlig förvaltningsuppgift föreslås bli anförtrodd någon utanför myndighetsorganisationen (se t.ex. GrUU 44/2016 rd s. 5).

I propositionen utnyttjas Business Finland Venture Capitals sakkunskap och resurser i fråga om en ny uppgift, men beslutet om en placering enligt den nya uppgiften fattas vid arbets- och näringsministeriet efter förordande av statsrådets finanspolitiska ministerutskott. En placering förutsätter också godkännande av Europeiska kommissionen.

På de grunder som anförts ovan anser regeringen att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab (967/2013)
1 §, 4 § 2 mom., 4 a § 4 mom., 4 b §, 4 c § 3 mom. och 6 §, av dem 4 a § 4 mom., 4 b § och 4 c
§ 3 mom. sådana de lyder i lag 869/2021, samt
fogas till 2 § nya 2 och 3 mom., till 3 §, sådan den lyder i lag 767/2018, ett nytt 3 mom. och
till 4 a §, sådan den lyder i lag 869/2021, ett nytt 5 mom. som följer:

1 §

Bolagets syfte

Bolagets syfte är att utveckla kapitalplaceringsmarknaden genom att i första hand avhjälpa
brister som förekommer i utbudet av finansiering för företagens tidiga fas.

2 §

Uppgifter

Arbets- och näringsministeriet kan efter förordande av statsrådets finanspolitiska ministerut-
skott på särskilda grunder besluta att ge bolaget också enskilda industri- eller näringspolitiska
uppdrag som gäller sådana placeringar i form av eget kapital som inbegriper statligt stöd i syfte
att trygga verksamhetsförutsättningarna för finländska företag.

En i 2 mom. avsedd placering som bolaget genomför kan genomföras först efter att Europeiska
kommissionen har godkänt beslutet, om Europeiska unionens lagstiftning om statligt stöd för-
utsätter detta.

3 §

Organisering

Arbets- och näringsministeriet svarar för ägarstyrningen av bolaget i fråga om den uppgift
som avses i 2 § 2 mom.

4 §

Ekonomiska verksamhetsprinciper

Bolaget kan inom ramen för bestämmelserna och föreskrifterna om statligt stöd i sina place-
ringar ta en större risk eller nöja sig med en mindre avkastning än privata placerare.

4 a §

Beslut om återkrav

Om det statliga stöd som hänför sig till en investering som Business Finland Venture Capital Ab har gjort har någon annan grund än den allmänna gruppundantagsförordningen eller ett enskilt stöd som EU-kommissionen godkänt, ska ett beslut om avbrytande eller om återkrav fattas, om mottagaren av det statliga stödet har förfarit på det sätt som beskrivs i 21 eller 22 § i statsunderstödslagen (688/2001).

Arbets- och näringsministeriet beslutar om avbrytande och återkrav av stöd för placeringar som inbegriper stöd och som avses i 2 § 2 mom. Business Finland Venture Capital Ab ska göra en anmälan hos arbets- och näringsministeriet för avbrytande och återkrav av ett stöd, om bolaget får kännedom om en grund för avbrytande eller återkrav. Business Finland Venture Capital Ab ska genom sin verksamhet främja verkställigheten av beslutet om avbrytande av stöd och beslutet om återkrav av stöd.

4 b §

Sökande av ändring

Omprövning får begäras i fråga om beslut som Innovationsfinansieringsverket Business Finland och arbets- och näringsministeriet fattat med stöd av 4 a §. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003). Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

4 c §

Ränta på återkrav samt dröjsmålsränta

Om det belopp som återkrävs inte betalas senast på den förfallodag som Innovationsfinansieringsverket Business Finland eller arbets- och näringsministeriet bestämt, ska det på beloppet betalas en årlig dröjsmålsränta enligt den räntesats som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982).

6 §

Ansvarsfrågor

På bolagets verkställande direktör, styrelsemedlemmar och personal tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de handlägger ärenden enligt denna lag. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 10 november 2022

Statsminister

Sanna Marin

Näringsminister Mika Lintilä

Lag

om ändring av lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om statens helägda aktiebolag Business Finland Venture Capital Ab (967/2013)
1 §, 4 § 2 mom., 4 a § 4 mom., 4 b §, 4 c § 3 mom. och 6 §, av dem 4 a § 4 mom., 4 b § och 4 c
§ 3 mom. sådana de lyder i lag 869/2021, samt
fogas till 2 § nya 2 och 3 mom., till 3 §, sådan den lyder i lag 767/2018, ett nytt 3 mom. och
till 4 a §, sådan den lyder i lag 869/2021, ett nytt 5 mom. som följer:

Gällande lydelse

1 §

Bolagets syfte

Bolagets syfte är att utveckla kapitalplace-
ringsmarknaden genom att avhjälpa brister
som förekommer i utbudet av finansiering för
företagens tidiga fas.

2 §

Uppgifter

Föreslagen lydelse

1 §

Bolagets syfte

Bolagets syfte är att utveckla kapitalplace-
ringsmarknaden genom att i första hand av-
hjälpa brister som förekommer i utbudet av
finansiering för företagens tidiga fas.

2 §

Uppgifter

Arbets- och näringsministeriet kan efter för-
ordande av statsrådets finanspolitiska mi-
nisterutskott på särskilda grunder besluta att
ge bolaget också enskilda industri- eller nä-
ringspolitiska uppdrag som gäller sådana
placeringar i form av eget kapital som inbe-
griper statligt stöd i syfte att trygga verksam-
hetsförutsättningarna för finländska företag.

En i 2 mom. avsedd placering som bolaget
genomför kan genomföras först efter att Euro-
peiska kommissionen har godkänt beslutet,
om Europeiska unionens lagstiftning om stat-
ligt stöd förutsätter detta.

3 §

Organisering

3 §

Organisering

Gällande lydelse

4 §

Ekonomiska verksamhetsprinciper

Bolaget kan inom ramen för bestämmelserna och föreskrifterna om statligt stöd i sina *fond*placeringar ta en större risk eller nöja sig med en mindre avkastning än privata placerare.

4 a §

Beslut om återkrav

Om det statliga stöd som hänför sig till en investering som Business Finland Venture Capital Ab:s *mottagarfond* har gjort har någon annan grund än den allmänna gruppundantagsförordningen, ska ett beslut om avbrytande eller om återkrav fattas, om mottagaren av det statliga stödet har förfarit på det sätt som beskrivs i 21 eller 22 § i statsunderstöds-lagen (688/2001).

4 b §

Sökande av ändring

Omprövning får begäras i fråga om ett beslut som Innovationsfinansieringsverket Busi-

Föreslagen lydelse

Arbets- och näringsministeriet svarar för ägarstyrningen av bolaget i fråga om den uppgift som avses i 2 § 2 mom.

4 §

Ekonomiska verksamhetsprinciper

Bolaget kan inom ramen för bestämmelserna och föreskrifterna om statligt stöd i sina placeringar ta en större risk eller nöja sig med en mindre avkastning än privata placerare.

4 a §

Beslut om återkrav

Om det statliga stöd som hänför sig till en investering som Business Finland Venture Capital Ab har gjort har någon annan grund än den allmänna gruppundantagsförordningen *eller ett enskilt stöd som EU-kommissionen godkänt*, ska ett beslut om avbrytande eller om återkrav fattas, om mottagaren av det statliga stödet har förfarit på det sätt som beskrivs i 21 eller 22 § i statsunderstöds-lagen (688/2001).

Arbets- och näringsministeriet beslutar om avbrytande och återkrav av stöd för placeringar som inbegriper stöd och som avses i 2 § 2 mom. Business Finland Venture Capital Ab ska göra en anmälan hos arbets- och näringsministeriet för avbrytande och återkrav av ett stöd, om bolaget får kännedom om en grund för avbrytande eller återkrav. Business Finland Venture Capital Ab ska genom sin verksamhet främja verkställigheten av beslutet om avbrytande av stöd och beslutet om återkrav av stöd.

4 b §

Sökande av ändring

Omprövning får begäras i fråga om beslut som Innovationsfinansieringsverket Business Finland *och arbets- och näringsministeriet*

Gällande lydelse

ness Finland fattat med stöd av 4 a §. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003). Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

4 c §

Ränta på återkrav samt dröjsmålsränta

Om det belopp som återkrävs inte betalas senast på den förfallodag som Innovationsfinansieringsverket Business Finland bestämt, ska det på beloppet betalas en årlig dröjsmålsränta enligt den räntesats som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982).

6 §

Ansvarsfrågor

På bolagets personal *och organ* tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de handlägger ärenden enligt denna lag. Bestämmelser om skadestånd finns i skadeståndslagen (412/1974).

Föreslagen lydelse

fattat med stöd av 4 a §. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003). Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

4 c §

Ränta på återkrav samt dröjsmålsränta

Om det belopp som återkrävs inte betalas senast på den förfallodag som Innovationsfinansieringsverket Business Finland *eller arbets- och näringsministeriet* bestämt, ska det på beloppet betalas en årlig dröjsmålsränta enligt den räntesats som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982).

6 §

Ansvarsfrågor

På bolagets *verkställande direktör, styrelsemedlemmar och personal* tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de handlägger ärenden enligt denna lag. Bestämmelser om skadestånds*ansvar* finns i skadeståndslagen (412/1974).

Denna lag träder i kraft den 20 .
